НАЦІОНАЛЬНИЙ ФОНД ДОСЛІДЖЕНЬ УКРАЇНИ

ВІСНИК

Випуск №18
Вересень 2026 р.

Марі СУНДЛІ ТВЕЙТ:

Українські дослідники поєднують наукову досконалість із надзвичайною рішучістю

У 2022 році, після початку повномасштабного вторгнення росії в Україну, Норвегія стала одним із ключових партнерів України. Понад чотири роки країна надає Україні військову, гуманітарну та фінансову підтримку.

У березні 2025 року Дослідницька рада Норвегії (RCN) ухвалила комплексну стратегію підтримки науки в Україні. У серпні того ж року RCN та Національний фонд досліджень України (НФДУ) започаткували спільну ініціативу «Залучіть дослідника з України до поточного дослідницького проєкту». У лютому 2026 року RCN та НФДУ оголосили ще один спільний конкурс – присвячений ментальному здоров'ю в Україні під час війни та в післявоєнний період, із загальним фінансуванням 30 млн норвезьких крон.

Про те, як ухвалювалися ці рішення, чому для Норвегії важливо демонструвати солідарність з українськими дослідниками, а також про перспективи подальшої співпраці ми запитали у виконавчої директорки Дослідницької ради Норвегії Марі Сундлі ТВЕЙТ.

← Марі СУНДЛІ ТВЕЙТ,

виконавча директорка Дослідницької ради Норвегії

Марі Сундлі Твейт очолює Дослідницьку раду Норвегії (RCN) з 2021 року. Вона вивчала географію в Бергенському університеті, має докторський ступінь із ландшафтної архітектури і була ректоркою Норвезького університету наук про життя (NMBU). Марі Сундлі Твейт також є президенткою Science Europe. Оголошуючи про підтримку українських дослідників, вона наголосила:

> ***Ми маємо робити більше для України, і це не терпить зволікань***

Солідарність ніколи не буває абстрактною – вона перевіряється саме тоді, коли рішення доводиться ухвалювати швидко і в надзвичайних умовах. Розкажіть, будь ласка, як ухвалювалося рішення про комплексну стратегію підтримки науки в Україні? Що Ви відчували в той момент? Чому для Норвегії важливо демонструвати солідарність з українськими дослідниками та підтримувати їх?

Усі організації-члени Science Europe відреагували на повномасштабне вторгнення росії в Україну із шоком і глибоким занепокоєнням. На той час я була членкинею керівної ради Science Europe і бачила, якою сильною була солідарність європейської дослідницької спільноти.

1 березня Science Europe оприлюднила заяву на підтримку України та почала шукати шляхи допомоги українським науковим установам і дослідникам. Одним із важливих кроків стало прискорення процесу, завдяки якому Національний фонд досліджень України (НФДУ) вже у травні 2022 року став повноправним членом Science Europe.

Від самого початку Science Europe прагнула не лише оперативно реагувати на ситуацію, а й зміцнювати дослідницький потенціал України в довгостроковій перспективі. Асоціація відіграла важливу роль у координації дій європейських організацій, що фінансують дослідження, та формуванні спільної позиції.

Водночас було надзвичайно важливо, щоб окремі країни розробляли власні заходи підтримки та схеми фінансування. Science Europe допомагала узгоджувати ці зусилля, щоб їхній сукупний ефект був максимальним.

Особисто я відчувала глибоке занепокоєння за колег, які працюють у надзвичайно складних умовах, і водночас – величезне захоплення їхньою стійкістю, здатністю продовжувати дослідження, освітню діяльність та міжнародну співпрацю під час війни.

Для Норвегії, безумовно, було важливо продемонструвати солідарність з Україною, і ми розуміли, що маємо ухвалити комплексну стратегію підтримки української науки.

> ***... зміцнювати дослідницький потенціал України в довгостроковій перспективі***

У серпні 2025 року RCN та НФДУ започаткували спільну ініціативу «Залучіть дослідника з України до поточного дослідницького проєкту». Завдяки їй 16 українських науковців нині мають можливість продовжувати роботу під час війни, розширювати професійні мережі й інтегруватися до міжнародної спільноти. Які переваги така співпраця приносить норвезьким дослідницьким командам і науці загалом?

Ця співпраця надзвичайно цінна для обох сторін. Для українських дослідників вона створює можливості для безперервності дослідницької діяльності, налагодження професійних зв'язків і подальшої участі в міжнародній науці попри війну. Норвезькі команди отримують змогу тісно співпрацювати з високомотивованими та висококваліфікованими партнерами, які мають ґрунтовну фахову експертизу й важливий досвід розв'язання суспільних викликів.

У ширшому контексті норвезька наука виграє від посилення міжнародної співпраці, доступу до взаємодоповнювальних знань і партнерств, які відкривають нові теми для досліджень і нові перспективи.

Така співпраця також зміцнює наші власні дослідницькі спільноти: вони стають більш орієнтованими на міжнародну взаємодію, стійкішими та краще усвідомлюють важливість науки в часи кризи.

Виконавча директорка НФДУ Ольга Полоцька та виконавча директорка Дослідницької ради Норвегії (RCN) Марі Сундлі Твейт

Підписання Меморандуму про взаєморозуміння між НФДУ та RCN (Осло, 2025 рік)

Тематика проєктів-переможців у межах спільної ініціативи RCN–НФДУ надзвичайно різноманітна: від вимірювання спектра космічного мікрохвильового фону до дослідження формування ідеології та практик воєнного путінізму. Які у Вас враження від роботи цих команд і від українських дослідників зокрема?

Мене вражає і широта тематики, і якість проєктів. Те, що теми охоплюють широкий спектр – від передової фундаментальної науки до досліджень війни, демократії та ідеології, – демонструє силу й різноманітність української науки.

Це також свідчить, що українські дослідники не лише реагують на безпосередні наслідки війни, а й продовжують робити внесок у розвиток знань у різних галузях на міжнародному рівні.

На мою думку, українські дослідники поєднують наукову досконаліть із надзвичайною рішучістю та здатністю адаптуватися. В умовах, які були б надзвичайно складними для будь-якої дослідницької системи, їм вдається розробляти амбітні ідеї та створювати міцні партнерства. Це заслуговує на визнання та подальшу підтримку.

> **Мене вражає і широта тематики, і якість проєктів**

▶ ***У лютому 2026 року, після того як російські ракетні удари залишили тисячі будинків в Україні без опалення, а в багатьох регіонах електроенергія була доступна лише дві-три години на добу, RCN та НФДУ оголосили спільний конкурс дослідницьких проєктів, присвячених ментальному здоров'ю в Україні під час війни та в післявоєнний період. Загальний обсяг фінансування конкурсу становить 30 млн норвезьких крон. Як було ухвалено рішення зосередитися саме на цій темі? Яких результатів Ви очікуєте від цього конкурсу?***

▶ Ми надзвичайно високо оцінили пропозиції щодо тематики, отримані від наукової ради НФДУ. Обговорення в RCN пройшли швидко: рішення зосередитися на ментальному здоров'ї відображало і нагальність ситуації, і потребу в дослідженнях, здатних безпосередньо впливати на життя людей.

Війна створила величезне психологічне навантаження на українське суспільство, і ми розуміємо, що постійні атаки на критичну інфраструктуру ще більше посилюють тиск на людей, сім'ї та громади.

Тому ми побачили потребу в науково обґрунтованих, конкретних і масштабованих заходах, актуальних для суспільства, що перебуває в умовах війни, а також для періоду відновлення, який настане після неї.

Дослідження та знання, отримані в межах цього конкурсу, можна трансформувати у практичні заходи підтримки, послуги та політики, спрямовані на покращення психічного здоров'я різних груп населення, які постраждали від війни. Водночас я сподіваюся, що ця ініціатива сприятиме формуванню тривалої співпраці між норвезькими та українськими дослідниками та зміцненню потенціалу України у сфері, яка залишатиметься критично важливою протягом багатьох років.

▶ ***Дослідницька рада Норвегії має тривалу та вагому історію становлення й розвитку. Сьогодні вона, від імені уряду, щороку інвестує понад 11 млрд норвезьких крон у дослідження та інновації. Які напрями досліджень наразі є пріоритетними для Норвегії та чому?***

▶ Пріоритети Норвегії у сфері досліджень відображають і довгострокові національні потреби, і глобальні виклики сучасності. Загалом ми інвестуємо у

високоякісні дослідження в усіх галузях, приділяючи особливу увагу таким сферам, як перехід до зеленої економіки, здоров'я та добробут, технології та цифровізація, океани, а також соціальна згуртованість, безпека та готовність до надзвичайних ситуацій.

Ці пріоритети важливі, бо Норвегія, як і інші країни, потребує знань, які допоможуть протидіяти зміні клімату, зміцнювати конкурентоспроможність та інноваційність, удосконалювати державні послуги та забезпечувати демократичну й суспільну стійкість.

Водночас ми маємо підтримувати сильні позиції фундаментальних досліджень, адже довгострокова наукова якість лежить в основі інновацій та нашої здатності реагувати на непередбачувані виклики.

Чи змінила війна росії проти України підходи Норвегії до фінансування досліджень або пріоритети у цій сфері?

Так, війна вплинула на контекст, у якому ми визначаємо пріоритети досліджень, і особливо підкреслила важливість безпеки, готовності до надзвичайних ситуацій, стійкості та демократичних інституцій.

Війна нагадала нам, що політику у сфері досліджень не можна відокремлювати від геополітичних реалій. Водночас я б сказала, що війна радше прискорила, ніж докорінно змінила низку пріоритетів, які й раніше набували дедалі більшого значення: суспільна безпека, готовність до надзвичайних ситуацій, надійні технології та міжнародна співпраця з партнерами, які поділяють наші цінності.

Вона також яскравіше показала цінність підтримки дослідницьких спільнот, які перебувають під загрозою. Отже, загальний напрям залишається довгостроковим і стратегічним, але війна посилила відчуття нагальності у певних сферах і зробила солідарність з українською науковою спільнотою чітким пріоритетом.

Ви вивчали географію в Бергенському університеті та були ректоркою Норвезького університету наук про життя (NMBU). Місія NMBU полягає у сприянні добробуту планети. Його дослідження допомагають людям у всьому світі розв'язувати глобальні виклики у сфері захисту довкілля, сталого розвитку, покращення здоров'я людей і тварин, відновлюваної енергетики, виробництва харчових продуктів, управління земельними та іншими ресурсами. На Вашу думку, як наука та університети можуть зберігати свою місію в час, коли світ знову стикається з війною та нестабільністю?
І що університети можуть робити на практиці? Не в теорії, а вже сьогодні.

Наука та університети мають особливу відповідальність – залишатися простором, який захищає знання, критичне мислення та довгострокове бачення, особливо в часи війни та нестабільності.

Їхня місія не зникає під час кризи, а багато в чому стає ще важливішою. Уже сьогодні університети можуть забезпечувати безперервність освітнього та дослідницького процесів, захищати академічну свободу, підтримувати переміщених студентів і дослідників та розвивати міжнародні партнерства, які допомагають зберігати дослідницькі спільноти під загрозою.

Університети також можуть безпосередньо сприяти розв'язанню криз, генеруючи знання, необхідні суспільствам для реагування на них: у сфері охорони

здоров'я, енергетики, продовольчих систем, безпеки чи демократичної стійкості.

На практиці це означає розширювати доступ до наукових мереж, обмінюватися інфраструктурою та експертними знаннями, створювати можливості для мобільності й співпраці та забезпечувати, щоб дослідження продовжували слугувати людям і суспільству навіть у складних умовах.

▶ ***Що Вас найбільше цікавить у Вашій роботі як очільниці Дослідницької ради Норвегії? І якого головного результату прагнете досягти?***

▶ Найбільше мене цікавить можливість працювати на перетині високоякісних досліджень, основних суспільних викликів та державної політики.

Дослідницька рада має унікальну роль, адже ми водночас є організацією, що фінансує дослідження, і радником з питань політики у сфері досліджень. Це означає, що ми можемо допомагати створювати умови для отримання нових знань і водночас сприяти їх використанню в суспільстві.

Як я це бачу, кінцева мета полягає в тому, щоб сприяти формуванню в Норвегії сильної, відкритої та орієнтованої на майбутнє дослідницької системи, яка забезпечує високу якість, сприяє інноваціям і надає суспільству знання, потрібні для ухвалення обґрунтованих рішень. У цій ролі мене особливо мотивує можливість підтримувати дослідження, які не лише розвивають науку, а й допомагають людям і суспільствам орієнтуватися у складних процесах змін.

▶ ***Чи готові норвезькі дослідники працювати в непередбачуваних кризових ситуаціях, таких як технологічні катастрофи чи війна? Чи обговорюється це в дослідницькій спільноті? Чи існують усталені протоколи реагування на надзвичайні ситуації?***

▶ Я вважаю, що норвезькі дослідники в багатьох сферах добре підготовлені робити свій внесок у формування знань у кризових ситуаціях, особливо у сферах, пов'язаних з охороною здоров'я, технологіями, кліматом, суспільною безпекою та готовністю до надзвичайних ситуацій.

Однак, як ми побачили останніми роками, готовність потребує постійного розвитку. Наукова спільнота дедалі активніше обговорює, як дослідження можуть зміцнювати стійкість перед обличчям війни, технологічних загроз, перебоїв у роботі інфраструктури та інших надзвичайних ситуацій.

На інституційному та національному рівнях існують усталені протоколи та системи готовності, але дослідницька сфера також має залишатися гнучкою та спроможною швидко реагувати на нові виклики.

> ***Ми прагнемо й надалі зміцнювати наші партнерства***

Один із важливих уроків України полягає в тому, що сильна міжнародна співпраця сама по собі є формою готовності, адже вона допомагає дослідницьким спільнотам залишатися активними та пов'язаними навіть у надзвичайно складних умовах.

Українські науковці продовжують працювати попри ракетні атаки, блекаути та обмежене фінансування. Чи бачите ви в них рівноправних партнерів у розв'язанні глобальних викликів, а не лише сторону, яка потребує допомоги? І якою RCN бачить подальшу співпрацю з українською наукою?

Українська дослідницька спільнота продемонструвала надзвичайну стійкість, професіоналізм і відданість справі в умовах, які важко осягнути всім нам, хто безпосередньо не зазнає їхнього впливу.

Як президентка Science Europe і як виконавча директорка Дослідницької ради Норвегії, я вважаю українських дослідників цінними і незамінними партнерами у розв'язанні спільних європейських і глобальних викликів. Наша співпраця має бути водночас довгостроковою за своїми цілями і чутливою до нагальних потреб.

Ми прагнемо й надалі зміцнювати наші партнерства через спільні конкурси, мобільність дослідників, підтримку розроблення проєктів та тематичну співпрацю у сферах, де досвід та експертиза України мають особливе значення, зокрема у сфері психічного здоров'я, суспільної безпеки, демократії та відновлення.

І Science Europe, і Норвегія віддані підтримці української науки та продовжують розбудовувати довготривалі дослідницькі партнерства, засновані на взаємній вигоді, повазі та спільній відданості знанням, досконалості й міжнародній співпраці.

Розпитувала – Світлана ГАЛАТА